

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo
Stane četrletno: K 10.000
Za Jugoslavijo
četrletno: £
Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 28. majnika 1924.

Št. 22.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, ki se do vršil v četrtek dne 5. junija t. l. ob 9. uri dop. v društvenih prostorih v Celovcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Sprememba društvenih pravil.
5. Volitev novega odbora.
6. Določitev članarine.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

O d b o r.

Gorje vam!

Stara prilika pravi, da nosi vsakdo s seboj vrečo, ki se deli v dve polovici: ena mu visi spredaj čez prsi, druga zadaj čez hrbet. V sprednjem delu ima napake drugih, ki jih takoj vidi, zadaj pa svoje, ki jih ne mara gledati. To velja za posamnika, velja pa tudi za narode. Kot tuj narodni drobci v nemški Avstriji to resnico čutimo posebno mi. Naprej se bere v

PODLISTEK

V tovarni.

Hudirja, sem si mislil, toliko obleke sem že potrgal, pa še nikdar nisem videl, kako se napravi. Niso me več zadovoljile lepe izložbe dunajskega mesta, ki nudijo najlepše blago, ampak videti sem hotel tovarno, kjer ga izdelajo. In res, nekega dneva se zbere cela tropa mladih ljudi, katerih pobožna želja je bila, nositi lepo obleko namesto obrabljene in všivane in hajdi v tovarno. Že med potjo nam je širokoustnež pripovedoval o raznih mašinah, ki tečejo tako hitro, da ne utegne niti prazen kolovrat stare mamice; a tukaj pa ne predejo ženke s sivimi lasmi, ampak gibčna mlada dekleta. Ta novica nas je jako razveselila. Kmalu zagledamo ogromno rjavo zidovje tovarne in trenutek na to že stojimo na dvorišču pred vratarjem. Ta nam pripelje visokega moža, rekel je nekdo, da samega inženerja, da nam razkaže vso napravo. Medtem pa se je v prvem nadstropju v oknih že pokazala cela vrsta ženskih obrazov in kaj radi smo stopicali za inženjerjem baš v tisti smeri.

Vodnik govori in tolmači, da nas pelje v magacin, kjer se shranjuje volna, ki pride po dolgem transportu preko morja v tovarno. Veliki prostor je natlačen poln volne, shranjene v ogromnih žakljih prevezanih z železnimi obroči, katere so najbrže pritrdili avstralski zamorci. Volna se dobiva iz Avstralije, od koder se vozi po dva meseca, kajti ta dežela redi

nemških listih, kako se dela krivica Nemcem, ki so pod tujo oblastjo: v Jugoslaviji, na Češkem, a nikoli se ne pove nič o krivicah, ki jih Nemci delajo nam! Pisatelj Henrik Mohr piše v zadnji številki lista „Neues Reich“ tole: „Tirolsko, ki je rodila pesnika Valterja in Andreja Hoferja, deželo, ki je nemška kakor le katera-koli, hočejo s silo proti vsi pravici italijanizirati jezikovno, upravno in sploh v vsi kulturi. Katoliku ni najhujše, da se je odtrgal ta kos zemlje, hujše ga peče, da se razdirata v ljudstvu vera in pobožnost! Katoliška dežela Tirolska! po pravici nosiš ime katoliške, to ti je najlepša krona skovana iz najčistejšega zlata in kinčana z najdragocenejšimi biseri, belimi, rdečimi, zelenimi. Romal sem po tvojih dolinah, po tvojih župniščih in kmetskih hišah, po tvojih gradovih in samostanih, povsod sem čutil tisto kri in iste tajne glasove tvojega srca. Kje je pleme, ki bi tako globoko koreninilo v veri, iz katere zajema rdeča lica in duševne svoje moči? Trumoma se oblačijo tvoji sinovi v duhovniško in tvoje hčere v redovniško obleko. Komaj se najde družina, ki bi od roda do roda ne imela svojega duhovnika. Pod tvojim podnebjem sklenila sta katolicizem in narodnost čudovito zvezo. Kdor hoče to zvezo razdreti, učini sakrileg, najhujše bogoskrunstvo. Gorje vam, Lahe! To zvezo vi razdirate! Razdirate jo z vsemi tistimi sredstvi, s katerimi hočete Tirolsko spojiti z vašim narodom. Ko nemštvo razdirate, najgloblje ranite katoliško vero. Po svojem fašistovskem načrtu gonite nemške duhovnike čez mejo in na njihovo mesto dajete Lahe! Kmalu bojo otroci v katekizmu tako nevedni kakor pri vas; cerkve

okoli 90 milijonov ovac, akoravno šteje samo 5 milijonov prebivalcev. V promet pride okoli 200 milijonov kg volne. Strižejo pa se ovce ne z ročnimi škarjami kot pri nas na Koroškem, ampak s stroji, katere žene para ali elektrika in se to delo torej hitro vrši.

Te vreče se pripeljejo na vozovih v veliko dvorano, razvežejo in vsebina položi na mize, kjer se vrši razvrščanje volne po kakovosti. Ko vstopimo v ta del tovarne, se začudimo nad veliko innožino mladih deklc, ki bosonoge in v slabih, ponošenih oblekah, vršijo to neprijetno delo. Volna od trebuha, nog in vratu se loči od drugih delov in vrže v pripravljen koš, potem se loči volna od tilnika in hrbta, a naposled kot najboljši del rebra in stegna. Delo ni težko, a v dvorani vlada duh po gnoju in masti, ki se drži neoprane volne. No, delavke se menda tega niso zavedale in so prav živahno kramljale, stikajoč glave skupaj, kot je pri ženskah navada. Na nas so nekateri lepi obrazi vsekakor napravili poseben utis in ko smo stopali po dvorani, nas je paznik šaljivo opozoril, da je nanaganje prepovedano.

Pripomniti je treba, da se volna skuša tudi po debelosti, barvi in če je več ali manj skravžana. Črna volna se smatra za manj vredno, debela pa ima glažasti sijaj, kar je nezgodno za barvanje, ker se barva slabo prime in je torej mehka in močno skravžana volna najboljše kakovosti, katero lastnost ima znana merinska ovca. Za različno, več ali manj lepo sukno, pa se da uporabiti vsaka volna. Dolga, malo skravžana volna se potrebuje za takozva-

tako zapuščene, kakor pri vas; pridige tako redke, kakor pri vas; uspeh dušnega pastirstva tako slab, kakor pri vas! ...“

Pri nas na Koroškem pa se ponemčuje že 70 let! Tudi koroški Slovenci so bili verni kakor malokje, bilo je duhovnikov, kakor nikjer drugod, dušno pastirstvo vzorno, spovednice polne, cerkve polne, in pri volitvah je Slovenec glasoval naprej skozi 50 let za katoliško stranko. Katolicizem in narodna slovenska zavednost sta bila tudi pri nas čudovito združena. Gorje vam, ki naprej razdirate to zvezo ter delate najgrše bogoskrunstvo, ko razdirate katolicizem! Razdirate to zvezo z vsemi tistimi sredstvi, s katerimi hočete vso Koroško spojiti z Nemčijo! Kar najgrše ranite katolicizem, ko po vsenemškem načrtu gonite slovenske duhovnike čez mejo in na njihovo mesto dajete Nemce! Kmalu bodo naši slovenski otroci v katekizmu tako nevedni, kakor vaši v ponemčenih župnijah, cerkve bodo prazne, k pridigam ne bo nikogar, in uspeh dušnega pastirstva takšen kakor pri vas. V 50 letih je vaša setev že precej dozorela: liberalni Bauernbund in socialna demokracija sta se povsod tam vkoreninila, kjer se je razpasla nemškutarija, in najgrše se bo ta kuga razpasla tam, kamor se deva zdaj nemške duhovnike, ki ljudskega jezika ne znajo in se ga ne marajo učiti.

Nemškutarija naprej izpodjeda korenine naše kulture, izpodkopava vero in pravost ljudstva. Svojim nemškim sosedom bi svetovali, naj ne delajo krivice tukaj sami, potem bodo imeli več pravice, pritoževati se pred svetom, ako se godi krivica njim. Tako pa ne moremo drugače kot z evangelijskimi beseda-

ni kamgarn, a križanjem merino ovce in neke angleške pasme, ki nosi dolgo, debelo volno glažastega sijaja, je nastala nova vrsta volne, ki nudi material za ševiot.

Inženjer nas pelje v prostor, kjer se pere volna. Štiri po 50 m dolge mašine se sučejo v lepi harmoniji in monotonno udarja ropot na ušesa. Strižejo tem velikonom le 4 možki, a vse drugo napravijo sami. Ta stroj je „Leviathan“, pojasnjuje inženjer. Izbrana volna se meče v livnik kot slama v slamoreznicu in železne grablje vlečejo volno skozi toplo vodo, v kateri je raztopljena soda. V vodi se volna premečava in železne vile vzdignejo volno na valjarje, kjer se izpreša umazana volna in na drugi strani pada spet v čisto toplo vodo. Ta proces se ponavlja štirikrat, dokler ne pride volna snežnobela do zadnjega konca. Tukaj se volna posuši in ako ima nesnago v obliki trnja, slame ali listja, se namoči v slabo sumporno kiselino (H₂SO₄), razgreje na 100 stopinj, posuši in z ribanjem v mašini se odstranijo zadnji tuji telesci. Pred nadaljšo uporabo pa se mora volna namazati z oljem (parafin), na 100 kg volne 15—20 kg olja, in močen zračni tok odnese volno skozi železne cevi v drug prostor, kjer se vrši krtačenje.

Pri pranju volne se pridobiva kot stranski produkt volnena mast, ki se potrebuje kot „Adeps Lanae“ za mazanje jermenov. Ako pa se zmeša z vodo, tvori belo mast lanolin, ki je za človeško kožo priporočljiva. Volna zgubi pri pranju 50—60% na svoji teži.

(Dalje s'edi.)

mi reči: „Hinavec, vzemi najprej bruno iz lastnega očesa, potem glej, kako dobiš pezdri iz sosedovega“.

Slaba stran avstrijskega gospodarstva.

Ena izmed posledic kreditov, ki jih je naša država dobila v Genfu za ozdravljenje, je ta, da banke delajo, kar hočejo. Zato se je v Avstriji število bank tako pomnožilo. Poglejte samo v Celovec, koliko novih bank imamo! Vse te banke delajo z velikanskimi številkami. Odkod dobijo denar? Veliko od oduševanih obresti, ki jih vlada ne more prepovedati vsled genfskih kreditov. Naše ljudstvo je na milost in nemilost izročeno bankam, ako pride v položaj, da mora iskati posojila, vsaj so bile že tožbe, pri katerih se je izkazalo, da banke zahtevajo po 100 in nad 100% obresti. Še večje svote pa so banke dobivale od špekulacije. Dobro šolo so napravile ob času padca naše krone. To šolo so izrabile pri padanju nemške marke in ogrske krone in si nakopičile ogromna bogastva. Ljudstvo, ki je celo svoje življenje štedilo, da bi na stare dni kaj imelo, je s padcem naše krone postajalo od dne do dne ubožnejše, na tisoče imamo ljudi, ki so si toliko prištedili, da bi mogli na stare dni brezskrbno živeti, a so sedaj berači. Na drugi strani pa imamo ljudi, ki so med vojno še bili berači, a so v kratkem postali največji bogataši s tem, da so gnali naš in sosednji denar v propad s špekulacijo. Tak bogataš je postal na Dunaju jud Bosel, ki je bil med vojno še trgovski vajenec, v par letih pa že ravnatelj velike Union banke na Dunaju. Bil je največji bogataš Avstrije. A zadela ga je obenem z mnogimi bankami, ki so se bogatili s tem, da so povzročevali in izrabljali padec naše, nemške in ogrske valute, huda usoda, ko so špekulirali, da bo francoski denar šel isto pot v propad kakor naš. Pri tem pa so se urezali in zgubili so ogromne svote, nad dva milijona kron: Bosel menda vse svoje premoženje in je moral pustiti mesto ravnatelja Union banke, okoli 40 bank je kar takoj, ko se je francoski denar nenadoma dvignil, ustavilo delovanje in udarec čutijo vedno bolj že drugi gospodarski krogi v Avstriji. Velike in znane tovarne so prišle v denarne škripce in slišijo se govornice, da je tudi pri veliki tovarni za žico v Celovcu to vzrok stiske. Valovi poloma na borzi se vedno bolj širijo.

Prišlo pa je tako daleč, ker naša vlada ne sme bankam ovirati špekulacije. Nasprotno, tista vlada, ki se je zavezala, da bo štedila posebno pri izdatkih, a namesto tega le zvišuje stare in ustvarja nove davke, pa še nima dovolj denarja, tista vlada je sedaj dala **veliko svoto 200 milijard, da reši pogina dunajske banke, ki bi s svojim poginom dobile samo zasluženo plačilo za brezvestne špekulacije z ljudskim premoženjem.** S težko prisluženim denarjem davkoplačevalcev se rešujejo špekulacijske banke. Ali je Avstrija pač že tako globoko pod kuratelo nekrščenih in krščenih judov, da je morala to storiti? Ni verjetno, da je to iz proste volje storila. In če še pomislimo, da so naši državni uradniki tako razvajeni, da vedno in vedno zahtevajo povišanje svojih plač, kakor hitro čutijo, da bi bilo kaj mogoče iztisniti iz vlade, potem še, da v Avstriji veliko več iz tujih držav nakupujemo, kakor pa v nje prodajamo, ja potem se mora vsak resen človek vprašati, kam pelje tako gospodarstvo.

Kdo je sokriv? Vsak, ki slepo gre za vladnimi strankami. Tak mora molčati in plačevati. Če bi škodoželjni hoteli biti, bi našim nemško mislečim Slovencem privoščili ogromne davke, a nočemo biti, ker sami zraven trpimo.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Minister je naznanil, da bo uvedla vlada v potniškem prometu velike olajšave, tudi ako bi sosednje države tega ne storile. Vsak potnik bo moral imeti tudi znan prepovedan potni list, mesto vizuma za prehod čez mejo pa bo kupil mednarodno znamko, ki

jo bo nalepil pred prehodom čez mejo v potni list. Te znamke bodo dobili trgovci v trgovskih zbornicah, turisti pri turistovskih društvih, zdravniki pri zdravniških itd. Vsekakor olajšava velikega pomena. — Anglija je sklenila z nami trgovsko pogodbo. Velikega pomena ta trgovska pogodba sicer ni, ker je znašal naš izvoz na Angleško po zadnjem izkazu samo 2 milijona šterlingov in obratno 1½ milijona šterlingov, ali vendar kaže, da Angleži že zaupajo našemu trgu in naši valuti, ki se splošno označuje začasno za najbolj stalno valuto na evropskem trgu. — Proračun je bil sprejet. Najbolj razburja sedaj duhove carinski zakon, ki pride v kratkem pred skupščino in o katerem bomo še spregovorili. — V juniju bo zasedanje Društva naroda, ki se bo bavilo predvsem z aystr. obnovo. Naša vlada se za to zasedanje pridno pripravlja. Predložiti ima stalni proračun v soglasju z gen. komisarjem. Pretekli in ta teden zboruje glavni odbor, ki pripravlja gradivo. Seje so tajne. Pokazalo se je, da je predvidena vsota izdatkov v znesku 350 milijonov zlatih kron za stalno prenizka. Že preteklo leto so znašali izdatki 490 milijonov, za bodoče pa hoče doseči vlada dovoljnejše za 510 milijonov zlatih kron. Tozadevno se vrše pogajanja z general. komisarjem, ki doslej še niso uspela. Društvo narodov bo potem odločilo, ali je umestno ukiniti nadzorstvo ali ne. — Zadeva uradniških plač se še vedno rešuje. Vlada še niti ne ve, kako visoko vsoto naj postavi v proračun, ki se predloži Društvu narodov.

Jugoslavija. Stara oziroma nova Pašičeva vlada je prisegla. Nova vlada mora overoviti mandate hrvatskih poslancev, da se enkrat jasno pokaže, na kateri strani je večina naroda. Opozicijski blok je izdal na narod proglaš, ki pravi, da hoče iti pot, ki jo narekujejo potrebe ljudstva, poštenja in zakonitosti. Za ponedeljek je bila sklicana skupščina. Sedanja vlada bo imela večino, ako pojdejo z njo držimijet in Nemci, kar je pa zelo dvomljivo po razkritju zadnje korupcijske afere z italijanskim posojilom.

Vsakoletna konferenca Male antante se vrši letos sredi julija v Pragi. Udeležil se je bo tudi rumunski min. predsed. Bratianu sam in skušal pridobiti Malo antanto za protirusko zvezo, ko je tako lepo pogorel v Parizu in Londonu, kjer vladi nista hoteli iti na njegove lihanice. Kakor vse kaže, se snuje protiruski blok, ki bo sestojal iz Rumunije, Madžarske, Bolgarske in Poljske. Mogoče da nastane po konf. Male antante drug položaj.

Nemčija. Med sredino in nacionalci so že dolgo v teku pogajanja, da se stvori podlaga za uspešno bodočo parlamentarno dobo, v kateri bo treba sprejeti ali odkloniti Dawesove predloge in pripraviti potrebne zakone za finančno in gospodarsko obnovo. Pogajanja niso uspela. Hud boj se bje za mesto državnega kanclerja. Imenujejo se Bülow, Tirpitz, Marks itd. Danes, dne 27. maja, se sestane državni zbor, ki bo položaj nekoliko razčistil. Vplivale bodo gotovo tudi pomirjujoče izjave bodočega franc. min. preds. Herriota o postopanju pri odškodninskem vprašanju. — Ameriški predsednik je odobril zakonski načrt o posojilu 100 milijonov dolarjev v korist Nemčiji.

Rudarska stavka v Porurju še vedno ni končana. Delavci gladujejo in segajo po samopomoči, a na delo ne gredo. Državni komisar, ki je posredoval, ni imel uspeha. Zadevo je vzela v roke sedaj vlada sama. Delavci izgube na samih mezdah doslej že 40 milijonov zlatih mark, podjetja pa 150 milijonov. Nekateri rovi so že pod vodo, ker so ustavljena celo varnostna dela. Kruppove tovarne so ustavile delo. Med stavkujočimi in policijo je prišlo do ostrih spopadov.

Otvoritev ital. parlamenta. V soboto je otvoril novo izvoljeni parlament kralj s prestolnim govorom, ki naglašja idejo velike in mogočne Italije ter miroljubno italijansko politiko. Dan 24. maja 1915, ko je Italija stopila v vojno na strani zapadnih držav, je prinesel Italiji veliko zmago ter novo slavo. Novi parlament mora zagotoviti deželi pet let plodovitega dela in notranjega miru. Opozicionalne

stranke morajo priznati dejstvo fašistovske zmage. V zunanji politiki stremi Italija za tem, da se upostavi enotna fronta zaveznikov in reši reparacijsko vprašanje, ki je obenem evropski problem. Italija hoče pošten in časten mir, ki naj omogoči obnovo in da vsem narodom priliko, da si izlečijo rane, ki jih jim je prizadejala vojna. Končno se peča prestolni govor s finančnim položajem Italije ter podaja program za izpopolnitev italijanskih vojaških sil na kopnem, na morju in v zraku in v tej zvezi omenja tudi uvrščenje fašistovske milice v redno vojsko.

Reparacijsko vprašanje. Belgijski min. predsed., ki posreduje, je obiskal tudi Mussolini v Milanu ter ga obvestil o razgovorih v Parizu in Londonu glede rep. vprašanja. Ministra sta ugotovila, da je odškodninsko vprašanje vzrok velikega vznemirjenja in gospodarske krize. Raditega je treba to vprašanje čimprej rešiti. Skliče se medzavezniška konferenca, ki bo reševala obenem vprašanje medzavezniških dolgov. V to svrhu se sestanejo Macdonald, Mussolini in Herriot. Herriot izjavlja, da bo pustil izprazniti Porurje brez jamstev, da da Nemčiji priliko pokazati dobro voljo. Zelo dvomimo, da se bo stvar tako lahko reševala, kakor napoveduje Herriot, ker bodo Nemci, ko pridejo zopet nekoliko k sebi, pokazali Francozom zopet figo.

Angleško-ruska pogajanja. Ko se je pričela pred meseci po pravnem priznanju Rusije od strani Angleške konferenca, so Rusi odločno odklanjali pogovor o predvojnih dolgovih caristične Rusije. Kmalu pa smo brali neuradno vest, da bi Rusija priznala predvojne dolgove, ako bi dovolili Angleži večje posojilo. Angleži namreč svoj denar še ne zaupajo Rusiji, ker razmere tam še niso ustaljene, Rusija pa hudo rabi kredit za nakup poljedelskih strojev in povzdigo gospodarstva, obenem bi začela odplačevati predvojne dolgove in pospeševati angleško trgovino v Rusiji. Angleži zavzemajo še vedno odklonilno stališče. Ako bodo spremenili Francozi svojo dosedanjo politiko napram Rusiji, bo morala tudi Angleška popustiti.

DOMAČE NOVICE

Celovec. Dne 21. oktobra 1921 je bila na Dunaju sklenjena postava, po kateri morajo kmetje imeti za slučaj bolezni zavarovane svoje posle in ako teh nimajo, celo svoje otroke. Ker ljudje niso plačevali premij oblasti na pritisk poselske bolniške blagajne, rubijo pri kmetih. Iz raznih krajev slovenske Koroške prihajajo poročila, da nasprotniki izrabljajo nezadovoljnost kmetov, hujskajo proti Slovencem in še posebej imenoma dolžijo mene, da sem jaz zakrivil to postavo in šikane. To je nesramna laž. Postava ni bila sprejeta v koroškem deželniem zboru, ampak na Dunaju v državnem zboru. Tam pa Slovenci žalibog nimamo svojega zastopnika. Če bi imel jaz kaj odločevati na Dunaju, bi bil v principu zato, da bodi bolniška blagajna za kmečke posle fakultativna, da posestnik lahko prostovoljno svoje posle zavaruje in ne obligatno, ko je kmet v to prisiljen. Če bi se stvar obravnavala in sklepala v deželniem zboru, bi morali nasprotniki, če so še kaj pošteni, vendar priznati, da 2 poslanca proti 40 ne moreta ničesar. Obrekovanje ima namen, naši stranki škodovati, češ, slovenski poslanec Poljanec je vam, kmetje, zakrivil grozne in krivične davke. Socijaliste in bauerbündlerje primite! Oni so sodelovali pri tej postavi, ki našim kmetom v svoji izvršitvi pije toliko krvi. Nemškutarija! Ne streljaj v grm, kjer ni zajca. Svoje poslance primite za ušesa! Poljanec.

Grebini. „Freie Stimmen“ se hudujejo in zaničujejo misijon in primerjajo misijonarje kebrom, posebno se pa boje jugoslov. propagande, ki se posebno v cerkvi razširja. Ako nam kmetom in delavcem hočete vzeti že vse, vsaj vero in cerkev nam pustite pri miru. Pridige in spovedi v slovenskem jeziku ste nam že itak vzeli. Dalje se zaletavajo v neko 80 let staro ženo, ki je za časa plebiscita delala z vso dušo za Avstrijo, nosila plakate čez mejo in s svojo zgovornostjo pridobila precejšnjo število glasov za Avstrijo. Heimatdienst ji je obljubil,

ker je bila sirota, preskrbo do smrti. A sedaj je skoraj čisto pozabil na njo, da je trpela mraz in glad. Resnici na ljubo bodi povedano, ne misijon, ampak oslabelost in lakota sta to ubogo zapuščeno ženo gnala v obup, da je znorela. Žalostno je, da se za agitacijo proti misijonu uporablja taka uboga žrtev, ki so jo sami upropastili. Poznamo se!

Bekštanj. (Iz seje občinskega odbora.) Dne 10. maja se je vršila prva seja novoizvoljenega občinskega odbora. Župan Mertel otvori sejo in poroča, da je prevzel s 30. aprilom občinske posle. Prečita se zapisnik predaje in izreče odstopivšemu županu zahvalo z dvigom s sedežev. Iz zapisnika je razvidno, da znašajo aktivne občinske blagajne 140,628,341 kron. Pet milijonov je občina posodila za popravo loške cerkve in župnišča, za katere zahteva socialdemokrat Schojer obresti. Predlog je bil odklonjen. Sprejme pa se predlog slovenskega zastopnika, ki zahteva, da naj občinski urad sestavi obračun vseh stroškov za omenjena popravila in ga razpodeli interesentom potom razglašajo na upogled. K zapisniku zadnje odbove se je pripomnil: Nagrada za pobiranje hroščev se zviša od 800 do 1000 K za liter. Vzame se na znanje odgovor kmetijske bolniške blagajne v Celovcu na pritožbo občinskega odbora proti brezobzirnemu iztiranju prispevkov. Nato se preide na dnevni red. V krajni šolski svet v Št. Lenartu se izvolita kot zastopnika bekštanske občine Stubner in Tarmann za namestnika. Izstavljanje živinskih listov se poveri: Gailerju v Ločah, Tschernutu v Bačah, občinskemu uradu in Wilču (Zehnarju) v Maloščah, Prosenu v Vodiči vasi, Pirkerju in Brnci in županu Mertelju v Žmetičah. Izvoli se stanovanski odsek in sicer za Loče: Pöck Blaž, Knapp Martin in Autz Alois; Malošče: Puher Martin, Ulbing Matevž in Weis Florjan; Vodiča ves: Müller Ivan, Oder Tomaž in Kofler Jakob; Brnca: Poglič Ivan, Pinter Matevž v Žmetičah in Michelz Sebastijan. V finančni odsek se izvolijo: Gastl, Schojer in Wielitsch; v cestni odsek: Woschitz Valentin, Galob Tomaž, Lamprecht Jožef ter namestniki: Nadrag Ferdinand, Hochmüller Franz in Cirker. Odsek za preskrbo občinskih revežev (Armenausschuss) se sestavi sledeče: Pöck, Nadrag, Baumgartner; Gastl, Orsario, Wielitsch; Mertel, Lamprecht in Pirker. Predlog za nakup občinske hiše se odstopi finančnemu odseku v pretres in poročilo. Zvišajo se nekatere ubožne podpore. Slovenska stranka stavi predlog, da se ima razveljaviti razglas, ki odreja pašno prepoved v nekaterih z pašnimi servituti obremenjenih parcelah Wittgensteinovega veleposestva, ker je ta prepoved v nasprotju z deželno postavo od 10. marca 1920. Se soglasno sprejme. Istotako zahteva slovenska stranka, da se izposluje od okrajnega glavarstva navodila za vzgon živine na pašnike onstran državne meje. Po štiriurnih razpravah zaključijo župan sejo.

Žvabek. (Požar.) Dne 18. majnika je nastal na Hojnikovem mostu v Dolnji vasi pod Sv. Mestom po nepredvidnosti ob 4. uri ogenj in ob peti uri je bilo že 12 poslopij žrtev požara. Močan veter je onemogočil vsako branitev; kakor bi žveplenke našigal, so se prižigala poslopja. Prizadetih je 7 posestnikov, štirim je zgorelo vse. Trije si domovja ne bodo mogli več postaviti, ali le zelo težko. Hvalevredno je prihitela požarna bramba iz Pliberka na pomoč. Pač si bomo morali tudi mi naročiti brizgalno! — Stariši, vzgojajte dobro svoje otroke in ne dovolite jim igranja z ognjem tudi v kuhinji ne, ker je potem otroku vse eno, ali zažge žveplenko v kleti ali pa še rajši na skednju. Zavarovalnina je nizka, a ker smo vsikdar radi pomagali, če se je drugod taka nesreča zgodila, upamo in prosimo, da bi nam priskočila usmiljena srca na pomoč, ker biti brez doma je tako grenko! — Darove sprejema tudi upravništvo lista. Vsi darovalci se bodo objavili v „Kor. Slovencu“.

Iz Žvabeka se nam poroča, da je v nedeljo dne 13./V. 1924 požar uničil večjo polovico Dolnje vasi. Pogorelo je 12 poslopij, 6 posestnikom in je uničeno vse. Hiše so bile večinoma lesene, posestniki so slabo zavarovani, neka-

teri sploh ne. Škoda znaša do 700 milijonov, zavarovano pa še za 50 milijonov ni. Slovenski poslanec Poljanec je dne 22. majnika interveniral za pogorele in prosil na merodajnem mestu izdatne pomoči. Prepričani smo, da bodo bednim pogorelcem pomagali tudi drugi v denarju in blagu.

VABILO na izobraževalni tečaj,

ki ga Slov. kršč. socialna Zveza za Koroško priredi ob binkoštnih praznikih v Šmihelu : nad Pliberkom s sledečim sporedom :

Na bink. nedeljo :

- I. Govor (ob 3. popoldne): Pomen izobrazbe in prosvetnih organizacij (dr. Zeichen).
- II. „ : Naša načela (župnik Sekol).

V ponedeljek :

- I. Govor (ob 1/2 8. dopoldne): Sedanji svetovno-politični položaj (g. Fr. Aichholzer).
- II. „ a) (za moške): Moderno gospodarstvo s posebnim ozirom na sadjarstvo (mons. Podgorc).
b) (za ženske): Pomen ženskih organizacij (mil. prošt Limpel).
- III. „ (ob 3. pop.): Treznost in ljudsko zdravje (čg. Starc).
- IV. „ Prva pomoč v nezgodah (dr. Petek).
- V. „ Sklepni govor (čg. Rudl).

Slovinci in Slovenke iz prijaznega Šmihela in okolice kakor vse Podjune, udeležite se tečaja v najobilnejšem številu! Predavanja so dopoldne po prvi sv. maši, ki se prične ob 6. uri. Druga sv. maša ob 10. uri.

Odbor „Slov. kršč. soc. Zveze za Koroško.“

81

Šmarjeta pri Velikovcu. (Ogenj.) V sredo dne 21. t. m. zvečer ob 9. uri je požar uničil pd. Straserjevo hišo v Ramoči vasi. Hiša stoji na samem in je prazna. Sumi se, da je zanetila zlobna roka.

Bilčovs. Po 46 letih smo imeli v Bilčovsu zopet enkrat priložnost, obhajati lepo pobožnost svetega misijona. Marsikaj smo pred prihodom misijonarjev o misijonih slišali, kar je marsikaterega od te svete pobožnosti odvrčalo, vendar danes, ko je misijon pri nas končan, moramo reči, da so vsa obrekovanja le plod tistih, ki so zavrgli svojo narodnost in ž njo vred tudi vero svojih očetov. Takim je seveda vsaka pobožnost odveč in vsaka sveta, opominjevalna beseda jih bode v oči. Lahko pa rečemo, da se je Bilčovs, kot še dozdej zmiraj, tudi klicu misijonarjev prav pridno odzval. Hvala č. gospodoma o. Žužeku in Sečniku za njun trud in požrtvovalnost. Bog vama bodi plačnik! Mi pa vsaj upamo, da se bomo z božjo pomočjo naukov sv. misijona držali, ne oziraje se nato, četudi nas kdo raditega postrani gleda.

Pliberk. Živimo tukaj v obmejnem ozemlju in na podlagi legitimacije brez težave prekorajmo mejo. In lepi nedeljski popoldnevi izvajajo Pliberčane in okoličane, Šmihelčane in Bistričane, da grejo čez mejo h Kralju in Hauserju. Ne vleče jih posebna simpatija ali ljubezen do Jugoslovancev, ne, ampak to jugoslovansko vino. Za uvoz vina imamo visoko carino, toda tega, ki ga lifrajo v želodcih črez, kdo naj to zacarini. In treznemu opazovalcu ne bo težko dojeti, da ga spravljajo velike množine, kajti majejo se, negotov jim je korak pod težo sladkega bremena. Kdo bi jim to zameril, navlečejo naj se ga po mili volji. Najmanj nasprotovala temu bosta pa Kralj in Hauser. Hudujejo se samo jugoslovanski financarji na meji, ker po solnčnem zahodu nočejo spustiti nikogar čez mejo.

Škocijan. (Razno.) V lepem mesecu majniku nas je zapustil ugleden gospodar Krasnikove hiše v Zgornjem Podgradu, Janez Kranjc. Bil je v gospodarstvu zelo napreden in priden kristijan, ki je gledal na red in poštenost pri svoji hiši. Kljub silnemu naliveu se je v soboto dne 10. majnika udeležila pogreba velika množica ljudi iz vseh krajev. — V Šmarkežu smo dne 21. majnika pokopali blago ženko Barbo Kos, Privasovo mater. — Heimatschutz je pri nas zboroval dne 11. majnika dopoldan. Govo-

rili so velikovski Schiestl in Hornbogner, ki sta pela staro pesem o čuših in iredentističnih slovenskih poslancih. Seveda so dobili svoj delež tudi socialisti. Jakob Mohar, pd. Furvan v Giluhem lesu je imel kot bivši bosanski orožnik predavanje o Balkanu in Srbih. — Silni davki in razna plačila mučijo našega kmeta, nepravilno so celo našega župana zarubili, ker ni plačal poselske zavarovalnine za svoje otroke, drugih poslov nima, govorniki nasprotnih strank pa prihajajo, hujskajo in zavijajo. Nobeden pa ne govori o gospodarskih zadevah in ne pokaže našemu obupanemu kmetu pota, ki pokaže kmetu rešitev in način, kako se bode rešil. Gospodje! S hujskarijo kmetom ne boste pomagali.

Št. Štefan pri Velikovcu. Tukaj sta bila poročena Peter Sablatnik-Kolmanc in Ana Pušl-Mlinarjeva iz Borovca v Št. Jurju. Ženin in nevesta spadata nasprotnim hišam — nevestin brat je poslanec bauernbunda — zato se ni čuditi, ako so nemškutarski privrženci „Heimatschutz“ izrabili spet to poroko in hujskali, ker jim ne more iz spomina jugoslovanski bav-bav, ki je tukaj strašil. Trezni ljudje, ki vidijo in čutijo na lastni koži grozne davke, so se vednih hujskarij že naveličali. Zmiraj povdarjajo nemškutarji, da moramo pozabiti, kar je bilo in se spraviti. A niso odkritosrčni, ker uporabljajo vsako priložnost, da vdarijo po Slovincih, ki na Koroškem nikakor niso nevarni obstoju avstrijske republike.

Libuče pri Pliberku. V nedeljo 6. januarja smo blagoslovili v Libučah novi zvon. Bil je to lep in slovesen dan za Libuče. Le žal, da je novi zvon zbuval s svojim zvonjenjem od tega časa premnogo žalosti. Smrt je imela bogato žtev. Pokopali smo Bricovega očeta, pokopali Abraham Terezijo, oba sicer že priletna a vendar zelo priljubljena. Toda ni bilo dosti, tudi iz vrst najboljših let je hotela smrt žrtve. In izročili smo materi zemlji Jurjevega Andreja v starosti 27 let. Kmalu nato pa je zvon zazvonil zopet in izvedeli smo, da je umrl g. živinozdravnik Močilnik. Še premalo. Umréti so morali tudi najmlajši: sletni Šimonov Poldej in 9letna Travarjeva Lenčka. Žalostnim, zavednim našim družinam naše sožalje!

DRUŠTVENI VESTNIK

Naši društveni odri.

(Konec sledi.)

3. Kako naj se igra?

1. Samoobsebi umevno je, da igra doseže popoln uspeh le tedaj, če je dobro uprizorjena. Glavno nalogo pri uprizoritvi iger ima režiser. On mora igro preštudirati, premisliti, predelati, tu in tam v njej kaj spremeniti, marsikaj bolj po domače povedati in pri predstavi skrbeti, da je vse v redu in vse gladko gre svojo pot. Leta 1921 je izdal Skrbinšek v zbirki „Nova Talija“ navodilo „Diletantski oder“, ki vsebuje vse, kar mora režiser vedeti. To navodilo naj bi imelo vsako društvo v svoji zbirki iger in vsak vodja iger naj jih temeljito preštudira. Pri naših društvih je večkrat tako, da mora režiser biti tekorekoč vse: režiser, šepetalec, odrski mojster, on naj pazi na pravočasni dvig in padeč zastora, on naj bliska in grmi, dela veter, strelja itd. Zato naj si sčasoma za te opravke vzgoji dobre pomagače.

Igralci naj se igre dobro naučijo in z vajo pripravijo. Igralcu naj režiser da tako ulogo, ki je zanj primerna, ki odgovarja njegovemu značaju. Igralec naj razume vso igro, posebej še svojo ulogo, on naj se v mislih vživi v njo, potem bo mogel igrati naravno. Skušnja uči, da se dekleta mnogo rajši in hitreje nauče ulog, fantje pa radi odlašajo in na zadnje jim trda prede. Spominjam se iz dijaških let, da so nekje pripravljali igro. En igralec do zadnjega ni dosti znal. Da si pomaga, je ulogo prepisal na liste, jo hotel imeti na mizi in na njo gledati. Da bi bili bolj korajžni se je malo napil. Med odmori so se mu pa listi izgubili in kako je napol vinjen vlogo reševal, katere sploh ni znal, si lahko mislite. Slabo igrana igra — boljše da je ni! Ona odbija gledalce in spravi igre v slab glas.

2. Konstumiranje. Oblečeni naj so igralci

čedno, pri ljudskih igrah če mogoče v narodnih nošah, ženske obleke naj so žive barve. Lepi slikoviti kostumi igra silno povzdignejo. Včasih se igralci nalašč radi oblečejo v kake razdrapane cape, češ, da se bodo ljudje bolj smejali. Do take obleke ima pravico le berač ali postopač. Maškarade na odru ljudem ne ugajajo. Kostume naj si po malem nabavi vsako društvo za svojo garderobo. K večjemu naj si jih izposodi od sosednjega društva proti primerni odškodnini. V splošnem pa imamo z izposojevanjem iger kakor oblek precej slabe izkušnje povsod. Ne verjamem, da bi bilo S. K. S. Z. mogoče imeti zalogo kostumov, da bi jih izposojevala društvom. Če bi se to delo izpeljalo in bi pri izposojevanju in vračanju ne bilo neredov, bi bilo seveda idealno in praktično.

Pri igri morajo igralci biti tudi primerno maskirani. Potrebščine zato, lasé oz. brke, brade, mastiks, lasulje, šminko, mora imeti vsako društvo. Kako se maskira in šminka, ta pouk obsega knjižica „Lepa maska“, ki je s prej imenovano „Diletantski oder“ izšla v zalogi Zvezne tiskarne v Ljubljani. Toda s samim branjem te knjižice si ne upam pridobiti popolnega znanja; treba je to delo videti. Zato priporočam S. K. S. Z., naj skuša prirediti tako potrebni tečaj za maskiranje.

3. Odmori med dejanji naj so kolikor mogoče kratki. Zato naj se spremembe med dejanji gladko in hitro izvrše. Silno mučno je čakanje pri dolgih odmorih posebno za stoječe. Dobro se izpolnijo odmori s pevskimi točkami izven odra.

Smihel nad Pliberkom. Naša „Dekliška Marijina družba“ je v nedeljo dne 18. t. m. obhajala prvo obletnico svojega obstoja. V znaku veselja, v ponosnih spominih, v hvaležnosti do naše nebeške matere in s pogumnimi načrti za bodočnost smo preživeli ta dan. Pri cerkvenem delu slovesnosti nam je govoril č. g. dr. Zeichen, ki nas je v izbranih besedah bodril za Marijansko misel. Tudi naše število se je za nekaj povečalo, da je naša Marijina družba po enoletnem obstoju že ena najmočnejših na slovenskem Koroškem. Po cerkveni slovesnosti smo priredili pri Šercarju versko akademijo s petjem, deklamacijami in govorom, ter uprizorili Volčevo igro „Roka božja“. Cela prireditev je prav dobro uspela. Igra, ki je gotovo ena najboljših in najnovejše delo te vrste, našim odrom prav priporočamo. Posebno naj bi segle po nji naše Marijine družbe. Svoji domači Marijini družbi pa želimo, da bi rastla in napredovala od dne do dne.

Glinje. (Miklova Zala.) Kat. izobr. društvo v Št. Janžu je uprizorilo v nedeljo dne 18. maja v dvorani pri Cingelcu „Miklovo Zalo“. Zanimanje za igro je bilo splošno. Iz vseh strani Spodnjega Roža — dve do tri ure daleč — so prišli gledalci in napolnili veliko dvorano do zadnjega kotička. To je bil za nas Slovence dan veselja in radosti, ki je dokazal, da tudi še v Spodnjem Rožu živi duh starega Serajnika in ljubke Zale, to je iskrena ljubezen do materne jezika in ljubezen do lepe naše slovenske koroške zemlje. Splošno so vsi igralci rešili svoje vloge povoljno, le pretiho so nekateri govorili in kazali preveč hrbte občinstvu.

Izvrstno pa so igrali: Almira Zalka, Serajnik in Paša. Igre se je udeležil tudi naš deželni poslanec č. g. V. Poljanec. V kratkem in jedrnatem govoru je nam razložil vsebino igre in nam stavil starega Serajnika za vzgled in v posnemanje. Občinstvo je njegov govor sprejelo z burnim odobravanjem.

Tržne cene v Velikovcu 21. majnika: Pšenica 1 kg 3100—3300, rž 2700—2900, oves 2700 do 2900, ajda 2300—2500, krompir 800—1100 kron. Živina 1 kg 10—13.000, svinje 26—34.000, ovce 5—6000 K.

Dunajski trg. Živina: voli 12.100—17.000, biki 12.800—16.000, krave 12—15.000, mesne svinje 2—23.000, pitane svinje 17—21.000, tele 12—25.000, jagnjeta 15—18.000, ovce 6000 do 12.000, klavni konji 5—11.500 K za kg žive teže: zaklana tele 13—27.000, jagnjeta 10.000 do 18.000, kozlički 10—18.000, koze 4—10.000, ovce 5500—17.000, mesne svinje 20—28.000, pitane svinje 21—26.000 K za kg. Meso: goveje 18—44.000, zmrznjeno 16.600—25.000, telečje 18—42.000, zrezek 48—66.000, svinjsko 26—48.000, ovčje 12—32.000, kozje 10—18.000, kozličje 16—30.000, prekajeno 30—50.000, maslo 20—25.000, slanina 26—28.000 K za kg. Jajce 1400—1800 K. Sirovo maslo 46—80.000, domače maslo 36—38.000, jedilno olje 22.000 do 28.000 K za kg. Sadje: jabolka 4—16.000, oranže 14—16.000, italijanske češnje 40.000 do 50.000, orehi 14—22.000 K za kg. Zelenjave: krompir lanski 2—3000, letošnji 4500—8000, zelen grah 5—10.000, zelen fižol 30—38.000, zelje 6—7500, hren 12—40.000, čebula 3600 do 4000 K za kg. Krma: sladko seno 135.000 do 180.000, kisló seno 80—130.000, detelja 135.000 do 190.000, slama 90—95.000 K za 100 kg.

Borza. Dunaj, 26./V. Dolar 70.460, milijarda nemških mark 16,10, funt šterling 306.900, franc. frank 3880, lira 3130, dinar 867, poljski zloti 13.930, švic. frank 12.510, češka krona 2080, madžarska 0,73 avstr. kron.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Zagrebu so se vršile protizidovske demonstracije. — Rusija je izgubila v vojni 4.053.000 ljudi, vsled lakote v letih 1921—1922 pa 5.200.000. — Moskva ima 1.511.025 prebivalcev. — V Rumuniji je prišlo na več krajih do krvavih izgrediv proti židom, ki jih vodijo dijaki. Doslej je bilo ubitih okrog 12 židov. Dvanajsturni potres v Erzerumu je razdejal vse železniške proge, pretrgal telefonske in telegrafske zveze ter uničil nebroj stavb in pod njimi pokopal mnogo človeških življenj. — V Pragi se je vžgalo v zraku vojaško letalo in zgorelo s pilotom vred. — Dne 29. t. m. se odkrije v Guštanju spomenik padlemu junaku Malgaju, ki je padel v bojih za osvoboditev slovenske Koroške. — Papeč dobi dnevno okrog 27.000 pisem in časnikov, za njim pride predsedniku Združenih držav, kralj Angleške itd. — V Ameriki se je našteló v preteklem letu 12.948 samomorov. — Naš uvoz je znašal v marcu 8.150.812 metercentov v vrednosti 172.764.000 zlatih kron, izvoz pa 1.908.925 q v vrednosti 89.677.000 zlatih kron; trgovinska

bilanca je tedaj še močno pasivna. — Ob priiliki neke demonstracije je bil ustreljen socijalist Still. Morilca je obsodila sodnija samo na 100.000 K globe. Proti obsodbi so dunajski socijalisti demonstrirali, pri kateri je prišlo do spopadov s policijo. Vsekakor čudno: umor se kaznuje s 100.000 K, razžaljenje časti pa s 500.000 K.

Listnica upravníštva.

Naročniki, ki niste dolžniki, pa list neredno ali sploh ne dobivate, reklamirajte takoj vsako posamezno številko. Reklamacije so poštnine proste.

Za tiskovni sklad so darovali:

Hieber Marija, Dole, 5000; Fridl Cili, Brnca, 2000; Speck Miha, Žrelec, 20.000; neimenovana iz Medgorij 2000; Globasnica: Oraš Apolonija 10.000, Windiš Marija 8000, Mört Jože 1000 K. Fugger Franjo, Dravograd, zbirka II. del, 59,25 dinarjev. Darovalcem srčna hvala.

Mojstrovsko čelo in gosli 68 išče in kupi **Josip Háša,** Wien V., Margaretenplatz 6.

Zamenja ali proda se takoj

celotno ali tudi deloma, lepo posestvo z gostilno in trgovino (Narodni dom) vsled nakupa drugega pod zelo ugodnimi pogoji. Plačilo takoj ali v obrokih. Pojasnila daje upravništvo lista.

73

Služba organista (cecilianca),

združena s prostim stanovanjem in 5 orali zemljišča se odda. Več pove župni urad Lipa ob Vrbi. 80

Slovenska prostov. požarna bramba v Št. Jakobu.

Vabilo
k

štiridesetletnici

ki se vrši na **binkoštni ponedeljek** (9. jun. t. l.) v **Št. Jakobu** s sledečim sporedom:

1. Ob 1. uri: Sprejem sosednjih pož. bramb.
2. Govor.
3. Ob 3. uri: Igra izobraž. društva („Lovski tat“ in „Žalostna princezinja.“)
4. Veselica v Narodnem domu.

V slučaju zelo slabega vremena se vrši slavnost z istim sporedom dne 22./VI. t. l.

Vse prisrčno vabi

69 pripravljalni odbor.

Na pašo vzamem kravo

ki ima najmanj 4 do 5 litrov mleka na dan. Dobra in lepa planina, vse drugo po dogovoru. Mubi Terezija, pd. Štajner, Bela p. Železna Kapla. 75

POZOR LOVCI!

Če hočete dobre puške imeti, se takoj obrnite na zanesljivega puškarja

78

Jakob Košar, J. Winkler, naslednik
puškar in dobavitelj orožja v **Borovljah.**

Lovske puške od navadnega do najfinejšega sistema, montaža daljnogledov, predelovanje in popravila vseh vrst pušk. Velika zaloga vsakovrstne municije, klicov i t. d.

Solidne cene, postrežba točna.

Društvo slovenskih diletantov v Borovljah.

Vabilo

na tridejansko veseloigro

Karlova teta

ki se vrši na **binkoštni ponedeljek** v dvorani „pri Cingelcu“ v Glinjah.

Začetek ob 3. uri popoldne. Konec ob 5 uri zvečer.

Šolarjem je dostop prepovedan.

Opozarjamo, da je to zadnja igra v tej sezoni pri Cingelcu, ker se vsled vročine ne bo več prej igralo kot jeseni. Pridite vsi, ki se hočete prav iz srca nasmejati!

82

Odbor.